

Täysistunto

Keskiviikko 3.9.2025 klo 14.00—16.56

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi avioliittolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 51/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.14 **Oikeusministeri Leena Meri** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Me käsittelemme nyt ehdotusta laiksi avioliittolain muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi. Tämän ehdotuksen tavoitteena on selkeyttää oikeustilaa säätämällä avioliitosta johtuville varallisuus oikeuksille selvät vanhentumisaajat sekä helpottaa osituksen toimittamatta jättä-
misestä johtuvien hankalien perintöoikeudellisten tilanteiden selvittämistä. Meillä on yleis-
sesti ottaen on olemassa erilaisia vanhentumisaikoja — velka vanhenee, perinnön vastaan-
ottaminen vanhenee, ja testamentin vastaanottaminen vanhenee — mutta tämä on ollut
semmoinen alue, joka on jäänyt säätelemättä, ja tästä on aiheutunut erilaisia haasteita. Olen
itsekin ollut mukana tekemässä tästä joskus ihan tuoreena kansanedustajana toimenpidea-
loitetta, jota paljon sitten allekirjoitettiin ja pohdittiin. Sitten se tuli hallitusohjelmaan —
kiitos siitä kaikille hallituspuolueille — ja nyt minä tässä tätä esittelen. Tämä on erittäin
tervetullut monien lakimiesten mielestä arkielämässä ja tietysti selventää asioita.

Avioliittolaissa lähtökohtana on, että avioliiton päätyttyä puoliset ja heidän perillisensä
toimittavat omaisuuden osituksen, mikä tarkoittaa siis sitä, että siinä avio-oikeuden alai-
nen omaisuus selvitetään, kuka ottaa minkäkin, ja siitä sitten pitäisi tehdä osituskirja kir-
jallisesti, mutta merkittävä osuus henkilöistä jättää tämän kuitenkin toimittamatta. Asian-
tuntija-arvioiden mukaan jopa puolet eronneista aviopuolisoista ei syystä tai toisesta kos-
kaan tee ositusta. Voi olla niinkin, ettei siellä nyt juuri ole jaettavaa, niin että kumpikin ot-
taa kassinsa ja lähtee, mutta siitä ei jää niin sanotusti sitten todennettua asiakirjaa, että on-
kos tällainen tehty. Se aiheuttaa sitten myöhemmin vuosina ongelmia, kun puoliset mene-
vät uusiin naimisiin tai haluavat myydä tai lahjoittaa omaisuutta. Sitten nähdään, että jaaha,
teillä on entinen puoliso ja olettekos te nyt toimittanut sen osituksen. Sitten käy niin,
että jaa-a, missä se on, onko sitä kymmenien vuosien takaa, onko hän hengissä, entäs hän-
nen oikeudenomistajansa, koska entinen puoliso on kuitenkin siellä olemassa, ja avio-oi-
keustilanne jää epäselväksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

Tässä ehdotuksessa todetaan, että avio-oikeus vanhentuu kymmenen vuoden kuluttua avioerosta tai avioliiton kumoamisesta ja puolisoilla säilyisi ajan kulumisesta huolimatta oikeus hakea tuomioistuimilta pesänjakajaa omaisuuden osituksen ja erottelun toimittamiseksi, mutta ei voi vaatia toiselta puolisoilta tasinkoa. Tämä tarkoittaa sitä, että jos se on jäänyt toimittamatta, niin voit hakea sen jakajan, miten se jaetaan, mutta et voi enää toiselta vaatia mitään avio-oikeuteen liittyviä rahallisia korvauksia avio-oikeuden nojalla.

Sääntelyn tavoitteena on tosiaan luoda selkeä aikaraja, jonka jälkeen entinen puoliso ei voi kohdistaa vaatimuksia toisen puolison omaisuuteen. Jos sinulla on kokonaan avioehdon poissulkeva avioehtosopimus, niin tämä ei koske sitä, koska siinä tilanteessa ei ole avio-oikeutta toisen ihmisen omaisuuteen.

Tosiaan tämän muutoksen myötä entinen aviopuoliso ei kymmenen vuoden määräajan umpeuduttua olisi enää myöskään kuolinpesän osakas, jos ei tätä avio-oikeuden vanhentumista ole katkaistu tai siitä ei ole sovittu toisin. Tähän on luotu myös semmoinen järjestelmä, että jos jotkut nyt syystä tai toisesta eivät halua toimittaa ositusta, niin heidän täytyy tehdä siitä kirjallinen sopimus ja se toimitetaan sitten rekisteröitäväksi juuri sen välttämiseksi, että tarvitsee etsiä sieltä kymmenien vuosien takaa ihmisiä, jotta voidaan omaisuutta käyttää ja pesä jakaa, esimerkiksi kuolinpesän kiinteistöjä myydä, mutta tämä vanhentumista koskeva asia ei sovellu tilanteissa, joissa leski vielä elää.

Lisäksi ehdotetaan, että avioliittolain mukaiset vallinnanrajoitukset raukeavat kymmenen vuoden kuluessa. Eli vallinnanrajoitushan tarkoittaa sitä, että kun ollaan naimisissa, niin vaikka minä omistan asunnon tai kiinteistön, niin minun täytyy pyytää minun puolisoiltani suostumus, mutta kun kymmenen vuotta on mennyt, niin ajatellaan, että tämä on sinun omaisuuttasi, ja omistaja on se, joka on rekisteriin merkitty, eikä tarvitse sitten enää lähteä etsimään mitään puolison suostumuksia, koska siitä on kulunut se yli kymmenen vuotta.

Myöskään yhteisomistusolettamaa ei enää sovellettaisi. Elikkä kun avioliitossa ollaan, niin lähtökohtaisesti voidaan ajatella, että ihmisten esineet, varsinkin koti-irtaimisto, ovat yhteisesti omistettuja, mutta sen ajan jälkeen voit luottaa siihen, niin kuin ulkopuolisetkin voivat ajatella, että siitä on yli kymmenen vuotta, niin että se on nyt hänen, kun se on hänen nimissään.

Tässä siirtymäajassa on huolehdittu siitä, että tässä jää riittävän pitkä siirtymäaika, koska tähän koskee nyt siellä myös osituksia, jotka ovat toimittamatta.

Toivottavasti osasin selittää niin — tässä on monta hyvinkin oikeudellista asiaa — että ymmärsitte, mistä esityksessä on kysymys. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.20 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Avioliitto on yhteiskuntamme peruspilari. Tunnustavana kristittynä pidän avioliittoa arvokkaana ja sitovana liittona, jossa molemmat osapuolet sitoutuvat toisiinsa niin myötä- kuin vastamäessä.

On kuitenkin todettava, että elämä ei aina kulje suunnitelmien mukaan, ei minunkaan. Avioliittoa päättyy, ja silloin lainsäädännön on tarjottava oikeudenmukaiset ja selkeät puitteet myös omaisuuden jaon osalta.

Nyt käsiteltävässä esityksessä ehdotetaan, että tulevaisuudessa puolisoitten avio-oikeus toistensa omaisuuteen päättyisi automaattisesti, jos he hakevat avioeroa tai jos toinen puo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

liso kuolee avioeron hakemisen jälkeen. Tämä on merkittävä muutos, joka tuo selkeyttä erityisesti perintöoikeudellisiin tilanteisiin ja ehkäisee pyhän liiton väärinkäyttöä.

Arvoisa puhemies! On hyvä ja perusteltu muutos, että avio-oikeus lakkaisi siinä vaiheessa, kun ero on vireillä. Näin vältetään tilanteet, joissa puolison kuolema kesken eroprosessin johtaisi yllättäviin ja kohtuuttomiin lopputuloksiin esimerkiksi perinnönjaossa. Tällainen oikeudellinen selkeytys on omiaan vähentämään riitoja ja tukemaan rauhallista asioiden hoitamista vaikeassa elämäntilanteessa.

Esitys kunnioittaa puolisoitten omaa tahtoa. Jos puolisoilla on yhteinen halu, voivat he edelleen sopia omaisuuden jakamisesta vapaasti. Jos yhteistä halua ei ole, on molempien omaisuus selkeämmin turvattu. Kyse ei siis ole siitä, että valtio puuttuisi perheiden yksityisiin ratkaisuihin, vaan siitä, että lainsäädäntö seuraa yhteiskunnan tarpeita ja käytännön oikeusturvaa.

Arvoisa puhemies! Avioliitto on aina enemmän kuin pelkkä omaisuusjärjestely, mutta silloin, kun liitto päättyy tavalla tai toisella, on oikein, että lainsäädäntö tukee oikeudenmukaisuutta ja selkeyttä. Esitys palvelee tätä tarkoitusta, ja siksi kannatan esitystä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

15.23 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsitlemme hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi avioliittolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Lakiuudistuksen tarkoitus on se, että eronneet puoliset hoitavat osituksensa ajoissa. Hallitus esittää ositukselle kymmenen vuoden määräaikaa, jonka jälkeen entisen aviopuolison omaisuutta kohtaan ei voisi enää esittää vaatimuksia. Puolisolla säilyisi ajan kulumisesta huolimatta oikeus hakea tuomioistuimelta pesänjakajaa osituksen tai omaisuuden erottelun toimittamiseksi, mutta puoliso ei enää voisi määräjän umpeuduttua vaatia toiselta puolisolta tasinkosuoritusta avio-oikeuden nojalla.

Hallituksen tavoitteena on turhan sääntelyn ja byrokratian keventäminen. Nykytilassa ongelmallista on, että välillä joudutaan selvittämään kymmenien vuosien takaisia asioita, mikä voi osoittautua hyvinkin hankalaksi. Uudistus ei kuitenkaan aiheuta osituspakkoa, eikä avio-oikeus myöskään vanhene, jos avioliitto on päättynyt toisen osapuolen kuolemaan. Monissa tapauksissahan ositus tehdään vasta, kun leskikin on kuollut. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

15.25 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Kunnioitettu ministeri! Hallitus tuo eduskunnalle esityksen, jonka mukaan avio-oikeus vanhentuisi 10 vuoden kuluttua avioerosta tai avioliiton kumoamisesta.

Tämän uudistuksen tarkoituksena on selkeyttää oikeustila ja estää tilanne, jossa vuosikymmeniä vanhoja asioita joudutaan selvittämään jälkikäteen. Käytännössä on ollut tapauksia, joissa ositus on jäänyt tekemättä ja entisen puolison omaisuuteen on kohdistettu vaatimuksia vielä vuosien, jopa vuosikymmenten, kuluttua. Tämä on aiheuttanut kohtuuttomia riitoja ja perintöoikeudellisia ongelmia.

Uudistuksen myötä selkeä aikaraja kannustaa puolisoita hoitamaan osituksen ajoissa. Kun tasinkovaatimus vanhene 10 vuodessa, vältetään epäreilu tilanne, jossa toinen osapuoli joutuu pitkän ajan jälkeen varautumaan yllättäviin vaatimuksiin. On myös tärkeää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

huomata, että vaikka tasinkovaatimus vanhenee, oikeus hakea pesänjakajaa omaisuuden erottelua varten säilyy. Näin turvataan osapuolten oikeusturva ja mahdollisuus ratkaista todelliset epäselvyydet.

Lisäksi on aivan olennaista, ettei uudistus koske avioliiton päättymistä kuoleman johdosta. Tämä ratkaisu turvaa lesken aseman ja estää sen, että vähävaraisempi puoliso menettäisi tasinko-oikeutensa. Näin vältetään myös verotukselliset ja perintöoikeudelliset ongelmat, joita olisi muutoin syntynyt.

Arvoisa puhemies! Haluan tässä yhteydessä kiittää jälleen oikeusministeri Leena Merta ja hänen valmistelutyötään tästä selkeästä ja oikeudenmukaisesta esityksestä. Leena Meren johtama ministeriö on ollut varsin aktiivinen näissä kaikissa tämänkin päivän asioissa. Tämä uudistus todellakin vähentää byrokratiaa, vahvistaa oikeusvarmuutta ja luo kansalaisille selvät pelisäännöt. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

15.27 Juho Eerola ps: Arvoisa herra puhemies ja ministeri! Tämä on todella semmoinen aihe, mistä on tullut todella paljon minulle itselleni henkilökohtaisesti palautetta ja postia, että nyt viimein tämä homma laitetaan kuntoon ja tästä tulee paljon oikeudenmukaisempi. Sähköpostia on tullut, ja monet sähköpostia ja muuta palautetta antaneista ovat kokeneet hyvin epäoikeudenmukaisena sen tilanteen, että vielä kymmenien vuosien jälkeenkin eksä yrittää päästä kiinni omaisuuteen. Eli nyt siihen tulee ainakin jonkunlainen korjaus.

Edeltävät puhujat, Hänninen, Rintamäki, Strandman ja ministeri itse, kävivät oikeastaan läpi kaiken, mitä lakimuutoksen myötä nyt tapahtuu. En turhaan suotta lähde nyt sitä kaikkea toistamaan, mutta alleviivaan sen pihvin, eli entinen puoliso ei enää voisi määräajan umpeuduttua vaatia toiselta puolisolta tasinkosuoritusta avio-oikeuden nojalla. Eli tämän sääntelyn tavoitteena on luoda selkeä aikaraja sille, minkä jälkeen entinen puoliso, eksä, ei enää voi kohdistaa vaatimuksia toisen puolison omaisuuteen avioliiton jälkeen. Kiitos tästä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

15.28 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Vanhentumisajat yleisesti, tässä tapauksessa koskien avio-oikeuteen perustuvia vaateita, ovat omiaan helpottamaan erinäisiä tilanteita, kuten perheoikeudellisia kiemuroita ja niiden selvittämistä. Usein asianmukaiset vanhentumisajat nimenomaan helpottavat useiden asianosaisten asemaa. Tasinko-oikeuteen liittyvä määräaika on varmasti oikeusvarmuutta lisäävä tekijä ja tarpeellinen erityisesti kuolinpesän mahdollisten muiden osakkaiden näkökulmasta. Samalla pidän tärkeänä, että ihmisillä on mahdollisuus tällaisesta uudistuksesta saada tietoa ja viranomaiset viestivät siitä selkeästi, koska tämä on selkeä muutos aikaisempaan oikeustilaan.

On toki hyvin kuvaavaa, että monissa avioerotilanteissa ositusta ei toimiteta, ja oletettavasti avioerojen yhteydessä ihmisellä on elämässä paljon muutakin mielessä kuin vain materiaan liittyvät asiat. Tämä selkeyttäminen on varmasti kannatettava siksikin, että nämä asiat voi vielä löytää edestään, mikäli niitä ei ajoissa selvitetä.

Useinhan lakivaliokunnassa tällaisia oikeudenhoidon sujuvuuteen ja sujuvoittamiseen liittyviä asioita käsitellään hyvässä yhteisymmärryksessä, ja arvioni mukaan tämäkin esitys tulee saamaan perusteellisen käsittelyn.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

15.30 Rami Lehtinen ps: Arvoisa puhemies! Minäkin haluan kiittää ministeriä tästä esityksestä ja ennen kaikkea niistä avauksista, miten näitä lain kiemuroita osasitte meille kertoa. Se on tärkeätä, nimittäin nämä eivät ole aina kovinkaan yksinkertaisia ymmärtää meille lainsäätäjille, saatikka tavan kansalaisille. Hienoa, että ministeri jo esittelyssään ikään kuin avaa niitä, mitä se käytännössä tarkoittaa.

Tämä on tervetullut todellakin siinä mielessä, että rupesin jopa itse miettimään äsken, että enhän minä omastakaan avioerostani aikanaan ole tehnyt mitään ositusta, mutta onneksi tämä kohta vanhenee, että on sen verran vanha juttu — mutta vain se ymmärrys siihen, että ikään kuin ikivanhoja asioita voitaisiin sitten siinä tapauksessa varsinkin perikuntien osalta penkoa, jos sattuu olemaan niin aktiivinen.

Jos edesmennyt sitten vielä on ollut kymmenen kertaa naimisissa hyvässä lykyssä, niin siinä onkin melkoinen soppa, ja jos siellä jotain omaisuutta on, niin voi todeta, että antaa rahat suoraan asianajajalle ja unohtaa koko asian, niin kallista lystiä se Suomenmaassa nykyisellään on, näitten asioiden selvittäminen. Siinä mielessä on tosi hyvä, että tähän tulee tällainen määräaika, jonka jälkeen sitten unohdetaan ne, mitä on tapahtunut. Itse olisin toivonut, että tämä olisi ollut jopa vielä lyhyempikin aika, vaikkapa viisi vuotta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Meri. — Korjaan, edustaja Eerola, olkaa hyvä.

15.31 Juho Eerola ps: Joo, anteeksi, herra puhemies! Vielä tuli ihan ex tempore mieleen edustaja Lehtisen puheenvuoroa kuunnellessa se, mitä ministeri sanoi aikaisemmin. Kovin hyvin en ole perehtynyt — ehkä se löytyisi jostain — mutta kun näitä aikamääreitä tuossa käsiteltiin, niin tästä siirtymäajasta, mistä mainitsitte, vähän kysyisin: Miten, jos on tällainen keskeneräinen ositus? Ymmärrän hyvin, että jos nyt ositusprosessi lähtee käyntiin ja se ei ehdi valmistua ennen kuin sitten, kun tämä laki on jo voimassa, niin tietenkin se ositus katsottaisiin sitten loppuun, vaikka siitä olisikin kulunut se yli 10 vuotta. Voitteko vähän avata tuota siirtymäaikaatilannetta, mikä tässä esityksessä on? Onko siinä jonkunlaista taannehtivuutta? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: No nyt, ministeri Meri, viisi minuuttia tai vähemmän, olkaa hyvä.

15.32 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Näinhän tämä on, että käytännössä itsekin olen saanut tästä paljon palautetta, että kiva, että tämä hoidetaan. Tämä on ollut semmoinen asia, mitä on pidetty kymmeniä vuosia vireillä. Silloin aikanaan nuorena tyttönä, kun näiden kanssa paljon pelasini, olen ollut yhteydessä professori Urpo Kaakaaseen. Häneltä kyselin silloin aikanaan tätä, ja hän sanoi, että kyllä se olisi tosi hyvä, että saataisiin tähän myös vanhentumisaika sen takia, niin kuin edustaja Lehtinen kertoi, että saattaa käydä niin, että se on tosiaan hoitamatta. Jos kävisi näin, että tällamoista vanhentumisaikaa ei olisi sitten, kun sinä menisit uudestaan naimisiin tai joku vastaavassa tilanteessa oleva menisi, ja sitten tulisi tilanne, että erottaisiin, niin sitten ruvetaan etsimään, että hetkinen, täältäähän pitäisi löytyä nyt se entinenkin puoliso jostakin allekirjoittamaan näitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 72/2025 vp

papereita, tai sitten hän tulee jopa sanomaan, että minäpä haluaisin nyt tästä osuuteni. Ihan todella hankalia tilanteita on ollut, ja asiat ovat pitkittyneet.

Tämä siirtymäsäännös on sillä lailla rakennettu, että se on siis jatkossa normaalisti kymmenen vuotta, mutta jos tämä nyt tulee 1.4.2026 voimaan, niin kuin tässä on arvioitu, jotta se rekisterikin ehditään perustaa, niin koska tässä on viiden vuoden siirtymäaika, ne vanhat ositukset, jotka ovat tekemättä, voivat vanhentua aikaisintaan 1.4.2031 eli viiden vuoden päästä lain voimaantulosta — ellei sitten esimerkiksi edustaja Lehtinen halua tehdä sopimusta ja tehdä rekisteröintiä, että hän haluaa jatkaa sitä vanhentumisaikaa syystä taikka toisesta. Enhän minä voi tietää, tällaisenkin voi tehdä. Tosiaan jos ei nyt mitään tee ja yli kymmenen vuotta on lain voimaan tullessa tästä osituksesta, niin se on 1.4.2031 — riippuen tietysti siitä, miten te saatte sen valiokunnassa käsiteltyä. Jos te kauheasti sinne muutoksia rupeatte kirjaamaan, niin se voi vähän viivästyä. No ei vainkaan.

Oliko tässä vielä muita kysymyksiä? Ei. Kiitos paljon.

Tässä oli eräässä puheenvuorossa tuosta tiedotuksesta, ja aivan oikein, toivottavasti media kirjoittaa tästä ja laajasti ihmisiä tiedotetaan, koska eivät näitä joka päivä ihmiset mieli. — Joo, kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.